

3 Rozvodovost

V roce 2014 bylo podle údajů Ministerstva spravedlnosti ČR evidováno 26,8 tisíce rozvodů manželství, o 1,1 tisíce méně než v roce 2013. Ze čtyř pětín se jednalo o první rozvod muže nebo ženy. Úroveň rozvodovosti meziročně mírně poklesla. Rozvodem by za setrvání aktuálních měř rozvodovosti končilo 46,7 % manželství v průměru v délce 13,1 roku.

Počet rozvodů se v roce 2014 meziročně mírně snížil, a to o 1,1 tisíce na 26 764. Potvrdil se tak od roku 2004 (kdy byl jejich počet historicky druhý² nejvyšší) trvajícím klesajícím trendem počtu rozvedených manželství. Pokles je odrazem dlouhodobě snižujícího se počtu sňatků v ČR. Rozvodové řízení bylo téměř ze dvou třetin zahájeno na návrh ženy (17 054 rozvodů vs. 9 710 na návrh muže³). Ze čtyř pětín se muž a žena rozváděli poprvé. Podíl opakovaných rozvodů (vyššího než prvního pořadí) se po celé sledované desetiletí pohyboval na úrovni 19 až 20 procent, v roce 2014 činil 20,1 % u mužů a 19,4 % u žen⁴. Ve většině případů (9 z 10) bylo pořadí rozvodu druhé.

Tab. 3.1 Rozvody, 2004–2014

	2004	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Rozvody celkem	33 060	29 133	30 783	28 113	26 402	27 895	26 764
v tom na návrh: muže	10 950	10 291	10 653	9 946	9 404	9 850	9 710
ženy	22 110	18 842	20 130	18 167	16 998	18 045	17 054
Pořadí rozvodu muže: 1.	26 607	23 488	24 792	22 650	21 284	22 317	21 391
2.	5 714	4 973	5 300	4 815	4 498	4 908	4 792
3.+	739	672	691	648	620	670	581
Pořadí rozvodu ženy: 1.	26 793	23 593	25 001	22 740	21 352	22 565	21 582
2.	5 562	4 944	5 129	4 815	4 533	4 782	4 602
3.+	705	596	653	558	517	548	580
Opakované rozvody (v %) - muži	19,5	19,4	19,5	19,4	19,4	20,0	20,1
- ženy	19,0	19,0	18,8	19,1	19,1	19,1	19,4

S celkovým počtem rozvodů se v roce 2014 snížil i počet rozvodů s nezletilými dětmi a celkový počet nezletilých dětí při rozvodu. Soudy ČR právně stvrdily rozpad manželství rodičům 23 119 nezletilých dětí (o 1,2 tisíce méně než v roce 2013). Podíl rozvodů s nezletilými dětmi se plynule snižoval po celé období 2001 až 2011 (z hodnoty 65 % na 56 %). V roce 2012 byl trend přerušen zvýšením podílu rozvodů s dětmi na 57,5 %. V letech 2013 a 2014 však opět došlo k jeho snižování, a to na 56,8 %.

Tab. 3.2 Rozvody podle počtu nezletilých dětí, 2004–2014

	2004	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Rozvody bez nezletilých dětí	12 255	12 282	13 143	12 282	11 213	11 974	11 557
Rozvody s nezletilými dětmi	20 805	16 851	17 640	15 831	15 189	15 921	15 207
v tom s 1 dítětem	11 802	9 533	9 853	8 948	8 292	8 591	8 265
s 2 dětmi	7 993	6 538	6 903	6 074	6 146	6 436	6 133
s 3 a více dětmi	1 010	780	884	809	751	894	809
Počet nezletilých dětí při rozvodu	31 008	25 094	26 483	23 716	22 983	24 335	23 119
Prům. počet dětí v manželstvích s dětmi	1,49	1,49	1,50	1,50	1,51	1,53	1,52
Prům. počet dětí v manželství při rozvodu	0,94	0,86	0,86	0,84	0,87	0,87	0,86
Rozvody s nezletilými dětmi (%)	62,9	57,8	57,3	56,3	57,5	57,1	56,8
v tom s 1 dítětem (%)	56,7	56,6	55,9	56,5	54,6	54,0	54,3
s 2 dětmi (%)	38,4	38,8	39,1	38,4	40,5	40,4	40,3
s 3 a více dětmi (%)	4,9	4,6	5,0	5,1	4,9	5,6	5,3

² Dosud nejvyšší počet rozvodů byl evidován v roce 1996, a to 33 113.

³ Nový občanský zákoník od 1. 1. 2014 (dle §755-758) sice již umožňuje podat společný návrh na rozvod manželství, tyto případy však začalo Ministerstvo spravedlnosti evidovat až od roku 2015.

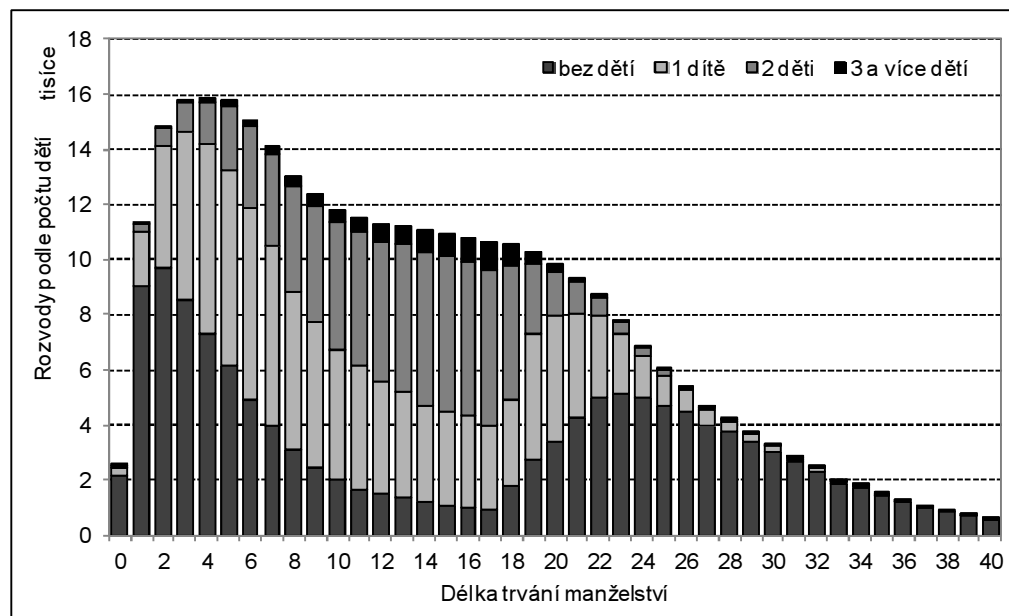
⁴ Zastoupení opakovaných rozvodů se diferencuje v závislosti na úrovni dokončeného vzdělání, kdy relativně nejčastěji bývají opakované rozvody u mužů a žen se základním vzděláním. V roce 2014 se opakovaně rozvádělo 24 % mužů a 30 % žen se základním vzděláním. V posledních letech však tato statistika může být zkreslená díky vysokému podílu rozvedených s nezjištěným vzděláním (od roku 2011 každoročně nezjištěno u více než 40 % mužů i žen; 42 % v roce 2014).

Většina rozvádějících se manželů s dětmi mívá aktuálně v péči jedno (54,3 % v roce 2014) nebo dvě (40,3 %) nezletilé děti, rodiny se třemi a více dětmi se podílí na rozvodech s dětmi obvykle pěti procenty (5,3 %). Uvedená struktura se výrazně nemění, průměrný počet dětí na jedno rozvedené manželství s dětmi se tak příliš neodchyluje od stabilní hodnoty 1,5 dítěte.

Bez nezletilých dětí je při rozvodu valná většina dlouhotrvajících manželství (dětí již dosáhly dospělosti). Nejpočetnější jsou bezdětná manželství také v nejkratších délkách trvání manželství. Rozvody bez nezletilých dětí byly v úhrnu rozvodů za období 2004–2014 majoritní skupinou pro rozvody v délkách 0 až 4 roky, poté začaly převažovat rozvody manželství s jedním nezletilým dítětem. Po 11 až 18 letech manželství stály u rozvodu nejčastěji páry se dvěma nezletilými dětmi. Manželé vychovávající aktuálně tři a více nezletilých dětí byly relativně nejvíce zastoupeni v délkách 16 až 18 let, ale i zde zahrnovaly maximálně 8 až 9 % rozvodů.

Obr. 3.1 Rozvody podle počtu nezletilých dětí a délky trvání manželství, 2004–2014

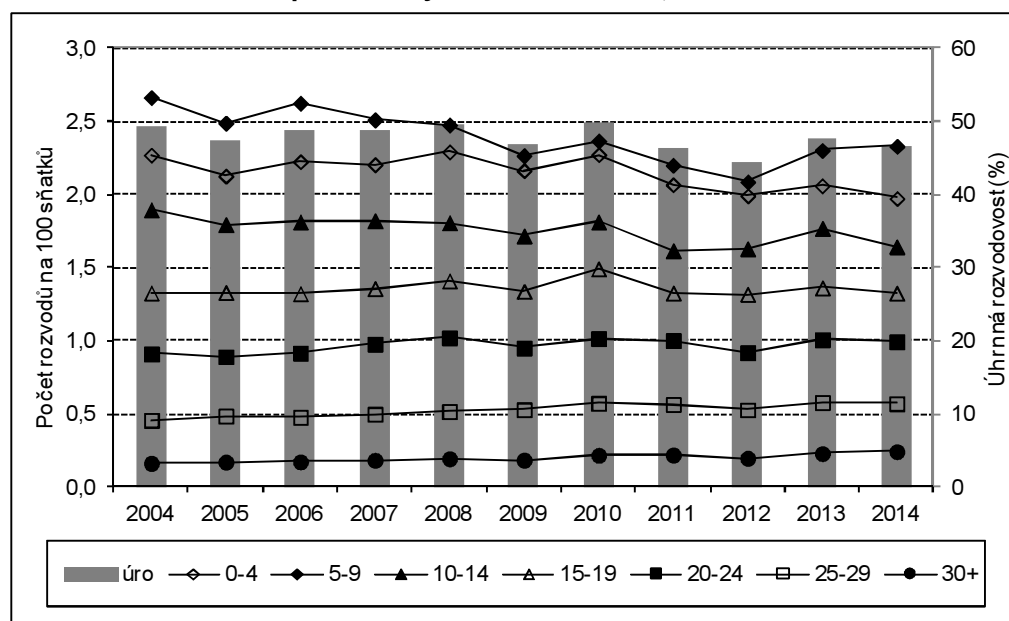
Tab. 3.3 Rozvody podle délky trvání manželství, 2004–2014

Délka trvání manželství (roky)	2004	2009	2010	2011	2012	2013	2014
0-4	6 019	5 760	6 029	5 358	4 952	4 866	4 523
5-9	7 396	5 925	6 132	5 675	5 444	6 106	6 153
10-14	6 994	4 771	4 997	4 440	4 424	4 702	4 298
15-19	5 439	4 933	5 098	4 188	3 935	3 890	3 682
20-24	3 609	3 899	4 213	4 156	3 710	3 921	3 659
25-29	2 127	2 101	2 280	2 271	2 148	2 374	2 343
30+	1 476	1 744	2 034	2 025	1 789	2 036	2 106
Celkem	31 584	27 389	28 749	26 088	24 613	25 859	24 658
	%						
0-4	18,2	19,8	19,6	19,1	18,8	17,4	16,9
5-9	22,4	20,3	19,9	20,2	20,6	21,9	23,0
10-14	21,2	16,4	16,2	15,8	16,8	16,9	16,1
15-19	16,5	16,9	16,6	14,9	14,9	13,9	13,8
20-24	10,9	13,4	13,7	14,8	14,1	14,1	13,7
25-29	6,4	7,2	7,4	8,1	8,1	8,5	8,8
30+	4,5	6,0	6,6	7,2	6,8	7,3	7,9

V rámci pětiletých délek trvání manželství jsou již od druhé poloviny 90. let 20. století každoročně nejčetnější rozvody po 5-9 letech trvání manželství. Ve sledovaném desetiletí 2004–2014 se podílely na 20-23 % ročního počtu rozvodů, v roce 2014 jich bylo 6 153, tj. 23,0 % všech rozvodů. Druhou nejčetnější skupinu naplňují od roku 2006 rozvody po 0-4 letech od uzavření manželství (4 523 a 16,9 %), které se tak vystřídal se skupinou délek trvání manželství 10-14 let (4 298 a 16,1 %). Zastoupení rozvodů v délce 15-19 let mělo v uplynulých letech mírně klesající trend (z maximálních 17,6 % v roce 2005 na 13,8 % v roce 2014). Jednoznačně rostoucí byla váha rozvodů po 20 a více letech od sňatku, která z necelých 22 % za deset let vystoupala o 8,5 p. b. výše. Od roku 2011 již tři z deseti rozvodů ukončují takto letitá manželství. Z nich v roce 2014 připadlo 13,7 % na rozvody po 20-24 letech trvání manželství, 8,8 % na délku 25-29 let a 7,9 % na délku 30 a více let manželství.

Vyšší zastoupení rozvodů s dlouhou délkou trvání manželství je odrazem nejen dřívějšího vyššího ročního počtu uzavíraných manželství, ale také změny intenzity jejich rozvodovosti. Počet rozvodů v přepočtu na sto výchozích sňatků byl pro pětileté délky 20-24 a 25-29 let i pro skupinu 30+ let v roce 2014 vyšší než v roce 2004. Nicméně v posledních letech nemá rozvodovost dlouhotrvajících manželství jasně rostoucí trend, spíše kolísá. V kratších délkách trvání manželství převažoval klesající trend rozvodovosti. Nejvyšší intenzita rozvodovosti zůstává neměně ve skupině 5-9 let, druhá nejvyšší je v průměru ve skupině délky 0-4 roky.

Obr. 3.2 Rozvodovost podle délky trvání manželství, 2004–2014

Tab. 3.4 Rozvodovost podle délky trvání manželství, 2004–2014

Délka trvání manželství (roky)	2004	2009	2010	2011	2012	2013	2014
0	0,38	0,61	0,54	0,51	0,45	0,49	0,44
1	2,15	2,22	2,20	2,00	1,89	1,97	1,82
2	2,81	2,67	2,95	2,59	2,44	2,44	2,27
3	3,01	2,66	2,94	2,71	2,53	2,65	2,65
4	3,01	2,67	2,74	2,53	2,66	2,76	2,70
5	3,06	2,44	2,64	2,43	2,33	2,65	2,68
6	2,87	2,41	2,46	2,25	2,16	2,48	2,52
7	2,60	2,36	2,37	2,24	2,10	2,30	2,34
8	2,50	2,15	2,25	2,02	2,04	2,15	2,06
9	2,30	1,98	2,12	2,08	1,81	1,94	2,06
10-14	1,88	1,72	1,81	1,62	1,63	1,77	1,64
15-19	1,33	1,32	1,48	1,32	1,31	1,36	1,33
20-24	0,91	0,95	1,02	1,00	0,92	1,00	0,98
25-29	0,46	0,53	0,58	0,57	0,53	0,58	0,57
30+	0,16	0,19	0,22	0,22	0,20	0,23	0,24
Úhrnná rozvodovost	49,3	46,8	50,0	46,2	44,5	47,8	46,7
Průměrná délka trvání manželství	11,9	12,5	12,7	12,9	12,8	13,0	13,1

Pozn.: Počet rozvodů dané délky trvání manželství na sto sňatků uzavřených před daným počtem let. U intervalu 30+ let vztahováno na 10 sňatkových kohort.

Profil intenzity rozvodovosti podle délky trvání manželství (počet rozvodů dané délky manželství v poměru k počtu sňatků uzavřených před daným počtem let) zůstal neměnný. Po prudkém růstu v prvních letech manželství dosahuje intenzita rozvodovosti maxima kolem 3-5 let po uzavření manželství, poté s délkou trvání manželství rozvodovost pozvolna klesá. V uplynulých deseti letech byla intenzita rozvodovosti nejvýše těsně nad hranicí tři rozvody na sto sňatků, a to v roce 2004 a 2006 v délkách 3 až 5 let. V roce 2014 dosáhla vrcholu po 4 a 5 letech manželství, kdy se rozpadlo shodně 2,7 ze sta manželství.

Při setrvání intenzit rozvodovosti podle délky manželství z roku 2014 by jich rozvodem skončilo 46,7 %. Úhrnná rozvodovost se ve srovnání s rokem 2013 snížila o 1 p. b., nicméně zůstala vysoká. Od roku 2002 se pohybuje v rozmezí 45-50 %, nejvyšší byla v roce 2010, nižší pouze roku 2012 (44,5 %). Průměrná délka manželství při rozvodu má mírně rostoucí trend. V roce 2004 stáli v průměru rozvedení u soudu o 1,2 roku dříve než roku 2014, kdy rozvodem končilo manželství v průměru po 13,1 letech trvání.

Počet rozvodů, které se týkaly jednoho nebo dvou cizích státních příslušníků, se v roce 2014 (na rozdíl od celkového počtu rozvodů) meziročně mírně zvýšil. Rozvedeno bylo 1 894 manželství s cizím státním občanem, o 72 více než v roce předchozím. Polovinu tvořily páry, kdy žena byla občankou ČR a muž cizincem. Z těchto 942 rozvodů byla více než čtvrtina (259) s mužem ze Slovenska. Rozvodů českých mužů a žen s cizím státním občanstvím bylo tradičně méně, stejně jako tomu bývá ve statistice uzavřených sňatků. Z jejich celkového počtu 656 se 216 rozvodů týkalo manželství Čecha a Slovenky, dalších 190 Čecha a Ukrajinky. Meziročně více bylo i rozvodů dvou cizích státních občanů – 296 a šlo o prozatím nejvyšší absolutní počet. Podíl rozvodů s alespoň jedním cizím státním občanem z celkového počtu rozvodů se však od roku 2007 udržuje na úrovni sedmi procent, tedy nemá rostoucí trend, jako je tomu u sňatků.

Tab. 3.5 Rozvody podle státního občanství manželů*, 2004–2014

	2004	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Rozvody alespoň s 1 cizincem	1 523	1 989	2 184	1 874	1 900	1 842	1 894
- podíl na všech rozvodech (%)	4,6	6,8	7,1	6,7	7,2	6,6	7,1
Rozvody - žena ČR + cizinec	902	1 074	1 197	1 026	1 032	935	942
z toho státní občanství: Slovensko	122	212	248	222	238	212	259
Ukrajina	70	100	82	83	59	70	62
Německo	74	53	57	59	61	44	47
Rozvody - muž ČR + cizinka	568	777	790	678	665	648	656
z toho státní občanství: Slovensko	107	186	216	181	194	211	216
Ukrajina	169	198	196	203	195	172	190
Rusko	65	91	73	58	65	61	51
Rozvody - oba cizinci	53	138	197	170	203	259	296
z toho: dva občané Vietnamu	6	23	33	20	38	66	98
dva občané Slovenska	16	38	57	35	59	63	77
dva občané Ukrajiny	4	13	18	18	30	24	35

* Výběr a řazení občanství podle četnosti v roce 2014.